

Badanie nad legalnymi migracjami zarobkowymi z Polski po 1 maja 2004 roku do Wielkiej Brytanii

Krystyna Iglicka

Centrum Stosunków Międzynarodowych

*Dla tych co chcieli tu do czegoś dojść bez układu
Dla tych co chcieli tu osiągnąć coś, nic nie kradnąc
8.15 - Londyn miesiąc wpród wyprzedany
(Grupa IRA)*

Prezentowane poniżej wyniki dotyczą migracji zarobkowych z Polski do Wielkiej Brytanii. Celem naszym było uchwycenie tylko migracji legalnych i tylko tych, które nastąpiły po 1 maja 2004 r. Z uwagi jednak na fakt, iż według danych brytyjskiego *Home Office* aż 40% Polaków, którzy zarejestrowali się po 1 maja 2004 roku w Workers Registration Scheme (WRS), pracowało tam już nielegalnie, zdecydowaliśmy się nie zawęzić naszej próby i badać również tych, którzy w momencie badania pracowali legalnie, chociaż przed 1 maja 2004 r. nielegalnie.

Badanie tu prezentowane jest **pierwszym badaniem ilościowym przeprowadzonym w Wielkiej Brytanii na zbiorowości legalnie tam pracującej przez badaczy z Polski**. Ponieważ jednak kwestionariusz składał się z 48 pytań, z których część była otwarta (respondenci, nie sugerując się metryczką, sami odpowiadali na nie) udało nam się uzyskać również bogaty materiał jakościowy.

Poniższe wyniki dotyczą badania, które odbyło się latem i jesienią 2007 roku. Z uwagi na ograniczenia czasowe i chęć zaprezentowania Państwu **najważniejszych i najświeższych informacji** nie ma tu jeszcze pogłębionych analiz statystycznych, jest jedynie opis z krótkim komentarzem. Należy w tym miejscu nadmienić, iż wyniki te stanowią tylko część badania. Naszym projektem objęci zostali również legalnie pracujący migranci z Polski w USA (wyniki dotyczące tej grupy ukazały się już na stronach www.csm.org.pl).

Celem projektu było zbadanie między innymi:

- zależności pomiędzy poziomem wykształcenia a wysokością transferów pieniężnych z migracji zarobkowych,
- rolą transferów z migracji w poziomie życia,
- atrakcyjności głównych krajów migracji zarobkowych Polaków
- skłonności do powrotów
- integracji Polaków w społeczeństwach przyjmujących.

Badania finansowane były przez the **German Marshall Fund of the**

US (GMFUS), a prowadzone przez **Program Migracje przy Centrum Stosunków Międzynarodowych**. Kierownikiem projektu była **prof. Krystyna Iglicka** (Wyższa Szkoła Handlu i Prawa im. R. Łazarskiego). **Autorzy badań chcieliby skorzystać z okazji i złożyć członkom koła statystycznego przy SGH oraz przedstawicielom organizacji polonijnych Poland Street i Stowarzyszeniu Techników Polskich w Wielkiej Brytanii serdeczne podziękowania za pomoc w tym wielkim przedsięwzięciu.**

Ponieważ nie ma możliwości przeprowadzenia tego typu badania na próbach losowych, zdecydowaliśmy się na celowy dobór prób. W wypadku USA badaniem objęta została grupa 564 Polaków pracujących legalnie w USA w ramach programu *Work and Travel*.

W wypadku osób pracujących legalnie w Wielkiej Brytanii (WB) zdecydowaliśmy się zrealizować badanie kwestionariuszowe na próbie celowej 636 respondentów.

Doszliliśmy do wniosku, iż przeprowadzenie naszego badania na lotniskach, dworcach autobusowych w Polsce nie sprzyjać będzie uzyskaniu rzetelnych danych dotyczących zwłaszcza tak wrażliwych sfer jak zarobki czy też preferencje polityczne. Zbiorowość pracujących legalnie w WB Polaków jest zbiorowością zdecydowanie bardziej zróżnicowaną niż pracujący legalnie w USA. Komunikat Komisji Europejskiej z 2006 roku dotyczący napływu z nowych państw członkowskich do państw, które otworzyły swoje rynki pracy po 1 maja 2004 roku, oraz dane brytyjskie z *Workers Registration Scheme* i *Labour Force Survey* wskazywały na następujące charakterystyki tej grupy: a) młodzi z wyższym wykształceniem, którzy pracują poniżej swoich kwalifikacji (poziomu wykształcenia), b) pracownicy średnio i niskowykwalifikowani pracujący zgodnie z kwalifikacjami. Jest również nieduża ilościowo grupa c) osób z wyższym wykształceniem pracujących zgodnie ze swoim wykształceniem (lekarze, inżynierowie, nauczyciele itp). Próba miała charakter celowy, ustrukturyzowany z uwzględnieniem wymienionych powyżej kategorii.

WYNIKI BADANIA

I. Podstawowe cechy demograficzno-społeczne analizowanej zbiorowości

W zbiorowości przeważali mężczyźni, stanowili oni 53% badanej grupy, kobiety zaś 47% (zob. tab. 1).

Tabela 1. Respondenci w podziale ze względu na wiek i płeć

Wiek w momencie badania	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem
Do 20	4	12	16
20-25	72	88	160
25-30	140	104	244
30-35	60	52	112
35-40	24	20	44
40-45	16	-	16
45-50	8	16	24
50-55	-	4	4
55-60	12	4	16
Ogółem	336	300	636

Źródło: opracowanie własne

Badanie nad legalnymi migracjami zarobkowymi z Polski po 1 maja 2004 roku do Wielkiej Brytanii (dokończenie ze s. 1)

Dominująca grupa wieku zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet to respondenci z przedziału 25-30 lat. Stanowili oni aż 38% wszystkich respondentów. Zarówno respondenci najmłodsi (do 20 lat), jak i najstarsi (55-60 lat) stanowili 2,5% ogółu. **Średni wiek mężczyzn** badanej zbiorowości w momencie badania to **30,2 lat, kobiet zaś 28,9 lat. Średni wiek** respondentów w momencie badania wyniósł **29,5 lat** (zob. tab. 1).

W badanej zbiorowości **mieszkańcy dużych miast, tj. miast powyżej 200 tys. mieszkańców stanowili 31%** badanej zbiorowości. **Mieszkańcy małych miast od 20 tys. do 50 tys. to druga najliczniejsza zbiorowość w badanej grupie - 20%**, mieszkańcy wsi zaś stanowili 5% (zob. tab. 2).

Tabela 2. Respondenci według miejsca zamieszkania w Polsce i płci

Miejsce zamieszkania	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem
Miasto powyżej 200 tys.	128	72	200
100 tys. - 200 tys.	44	40	84
50 tys. - 100 tys.	40	40	80
20 tys. - 50 tys.	60	68	128
10 tys. - 20 tys.	24	28	52
5 tys. - 10 tys.	8	12	20
do 5 tys.	20	20	40
Wieś	12	20	32
Ogółem	336	300	636

Źródło: opracowanie własne

Respondenci z wykształceniem wyższym stanowili 36% całej zbiorowości. Wśród kobiet ta proporcja wynosiła aż 43%, wśród mężczyzn blisko 30%. **Generalnie respondenci z doświadczeniem studiów w Polsce** - czy to na poziomie licencjatu, czy studiów magisterskich stanowili aż **55%** badanej zbiorowości (zob. tab. 3).

Tabela 3. Respondenci według poziomu wykształcenia i płci

Wykształcenie	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem
Podstawowe	16	4	20
Zawodowe	36	12	48
Techniczne	20	4	24
Średnie	100	92	192
Licencjat	28	32	60
Wyższe niepełne	36	28	64
Wyższe	100	128	228
Ogółem	336	300	636

Źródło: opracowanie własne

Zarówno młody wiek respondentów, jak i poziom wykształcenia to zmienne, które tłumaczą niski stopień aktywności zawodowej badanej grupy (zob. tab. 4). **23% respondentów nie pracowało w Polsce przed wyjazdem do WB.** Aktywność zawodowa kobiet była niższa - aż 29% z nich nie pracowało w Polsce w porównaniu z 17% mężczyzn. Najczęściej wymieniane przyczyny braku pracy to: *byłem uczniem, studiowałam, byłem bezrobotny/a.*

Tabela 4. Respondenci według posiadanej pracy przed wyjazdem z Polski i płci

Praca	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem
Tak	280	212	492
Nie	56	88	144
Ogółem	336	300	636

Źródło: opracowanie własne

II. PRACA ZA GRANICĄ, PRACA W WIELKIEJ BRYTANII

W badaniu interesowaliśmy się również innym (poza pracą w WB) doświadczeniem migracyjnym w celu zarobkowym respondentów (tab.4).

Zważywszy na młody wiek respondentów badana zbiorowość wykazywała się bardzo dużą mobilnością międzynarodową w poszukiwaniu pracy. Aż 75% mężczyzn i 64% kobiet wyjeżdżało do pracy zarobkowej do innego kraju przed ostatnią migracją do Wielkiej Brytanii. Jest to ciekawy wynik zważywszy, iż 23% respondentów nie pracowało w ogóle w Polsce.

Najpopularniejszy kierunek tych migracji to Niemcy (zob. tab. 5).

Badanie nad legalnymi migracjami zarobkowymi z Polski po 1 maja 2004 roku do Wielkiej Brytanii (dokończenie ze s. 2)

Tabela 5. Respondenci według najważniejszych kierunków migracji zarobkowych i płci

Kraj	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem
Niemcy	132	76	208
Włochy	32	52	84
Austria	28	13	41
USA	20	21	41
Inne	40	30	70
Ogółem	252	192	444

Źródło: opracowanie własne

Jak już zostało wspomniane, według oficjalnych danych brytyjskich, 40% Polaków, którzy zarejestrowali się 1 maja 2004 roku w *Workers Registration Scheme*, pracowało nielegalnie w WB przed rozszerzeniem Unii Europejskiej. W naszej zbiorowości sytuacja wyglądała następująco (zob. tab. 6).

Tabela 6. Respondenci według nielegalnej pracy w Wielkiej Brytanii przed 1 maja 2004 roku i płci

Praca nielegalna	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem
Tak	100	96	196
Nie	226	204	430
Ogółem	336	300	636

Źródło: opracowanie własne

Blisko 31% respondentów pracowało w WB przed rozszerzeniem UE. Odsetek respondentów według płci nie był w tej kategorii zróżnicowany. Wśród kobiet i mężczyzn proporcja pracujących przed 1 maja 2004 roku oscylowała wokół 30%.

III. Strategie migracyjne: zarobki, oszczędności, inwestycje

W badanej zbiorowości dominowały **średnie miesięczne zarobki netto** (w PLN) z przedziału **4 000 - 6 000 zł.** Taką wartość zadeklarowało aż 34% badanych respondentów. 24% respondentów zadeklarowało zarobki najniższe z przedziału 2 000 - 4 000 tys. zł. netto. 10% zaś zarobki najwyższe - powyżej 10 tys. zł.

Tabela 7. Respondenci według średnich miesięcznych zarobków netto i płci

Średnie miesięczne zarobki netto (w PLN)	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem
2 000 - 4 000	80	72	152
4 000 - 6 000	88	128	216
6 000 - 8 000	76	56	132
8 000 - 10 000	36	24	60
Powyżej 10 000	56	8	64
Brak danych	-	12	12
Ogółem	336	300	636

Źródło: opracowanie własne

Podstawowa analiza struktury zbiorowości wskazuje na **istotne zróżnicowanie zarobków grupy ze względu na płeć w grupie najwyższych zarobków.** Aż 17% mężczyzn i tylko 3% kobiet deklaruowało najwyższe zarobki z przedziału powyżej 10 000 zł. Jednocześnie jednak odsetek kobiet deklaruujących najniższe miesięczne zarobki rzędu 2 000- 4 000 zł netto był podobny do odsetka mężczyzn w tej grupie i wynosił około 24%. **Średnie miesięczne zarobki** w grupie **mężczyzn** wyniosły **6 404 zł** zaś wśród **kobiet** **5 972 zł.** **Średnie miesięczne zarobki netto wśród badanych respondentów wyniosły 5 972 zł.**

Tabela 8. Kobiety według poziomu wykształcenia i wysokości zarobków

Zarobki \ Wykształcenie	Podstawowe	Zawodowe	Techniczne	Średnie	Licencjat	Wyższe niepełne	Wyższe	Ogółem
	2 tys. - 4 tys.	4	4		16	4	12	32
4 tys. - 6 tys.		8	4	56	12	8	40	128
6 tys. - 8 tys.				12	8		36	56
8 tys. - 10 tys.				8			16	24
Pow. 10 tys.					4	4		8
Ogółem	4	12	4	92	28	24	124	288

Źródło: opracowanie własne

Badanie nad legalnymi migracjami zarobkowymi z Polski po 1 maja 2004 roku do Wielkiej Brytanii (dokończenie ze s. 3)

Tabela 9. Mężczyźni według poziomu wykształcenia i zarobków

Zarobki \ Wykształcenie	Wykształcenie						Wyższe niepełne	Wyższe	Ogółem
	Podstawowe	Zawodowe	Techniczne	Średnie	Licencjat				
2tys. - 4 tys.	4		12	8	12	16	28	80	
4 tys. - 6 tys.	8	16		32	8	4	20	88	
6 tys. - 8 tys.		20		20	8	4	24	76	
8 tys. - 10 tys.	4		4	12		4	12	36	
Pow. 10 tys.			4	28		8	16	56	
Ogółem	16	36	20	100	28	36	100	336	

Źródło: opracowanie własne

65% respondentów zadeklarowało, iż jest w stanie odłożyć pieniądze/posiada oszczędności z pracy w WB. Mężczyźni stanowili w tej grupie 68%, kobiety tylko 63% (zob. tab. 10). Część ankietowanych tłumaczyła brak oszczędności z pracy w WB zbyt krótkim okresem pobytu. Ankieterzy zwracali również uwagę, iż respondenci niechętnie udzielali odpowiedzi związanej z posiadanymi oszczędnościami i ich przeznaczeniem. Średnie miesięczne deklarowane oszczędności z pracy w WB wyniosły wśród grupy **kobiet 1 230 zł netto**, wśród analogicznej grupy **mężczyzn zaś 1 570 zł netto**. Średnie miesięczne oszczędności dla całej zbiorowości wyniosły **1 400 zł netto**.

Tabela 10. Respondenci według posiadanych oszczędności i płci

Oszczędności	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem
Tak	228	188	416
Nie	108	112	220
Ogółem	336	300	636

Źródło: opracowanie własne

60% respondentów posiadających oszczędności przekazywało je do Polski (zob. tab. 11).

Tabela 11. Respondenci według sposobu przekazywania oszczędności do Polski i płci

Transfer do Polski	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem
Tak	140	108	248
Nie	88	80	168
Ogółem	228	188	416

Źródło: opracowanie własne

Oszczędności najczęściej przekazywane były do Polski poprzez przelewy bankowe - 52% respondentów zadeklarowało taki sposób transferów. Tradycyjna metoda tj. „osobiście w trakcie podróży” przekazywania oszczędności do Polski cieszyła się jednak również popularnością - aż 35% respondentów zadeklarowało taki sposób transferów (zob. tab. 12).

Tabela 12. Respondenci według przekazywanych oszczędności do Polski i płci

Transfer do Polski	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem
Osobiście w trakcie podróży	48	40	88
Przelewy bankowe	80	48	128
inne	12	20	32
Ogółem	140	108	248

Źródło: opracowanie własne

Tak jak w badaniu nad migracjami zarobkowymi z Polski do USA, tak również w wypadku migracji do Wielkiej Brytanii staraliśmy się wzbogacić materiał statystyczny o komponent jakościowy. Przeznaczenie oszczędności to jedno z tych pytań, na które respondenci odpowiadali sami. **Generalnie oszczędzających można podzielić na tych, którzy wspierają swoje rodziny i na tych, co są na dorobku i próbują inwestować bądź w Polsce, bądź w Wielkiej Brytanii.** Inwestycją najczęściej wymienianą było mieszkanie. Jak widać odwieczny, upragniony i trudny do zdobycia cel kolejnych generacji Polaków. **W przeciwieństwie do badanych studentów elitarnych uczelni warszawskich pracujących w USA w ramach programu *Work and Travel*, którzy oszczędności przeznaczali głównie na inwestycje na giełdzie, studia i zabawę/podróżę zagraniczne, w wypowiedziach respondentów 'brytyjskich' przewija się raczej wątek smutnej rzeczywistości.** Przedstawiamy najbardziej charakterystyczne wypowiedzi.

Oszczędności przeznaczane na wsparcie najbliższych:

Pomoc mamie w bieżącym życiu. Ma 840 zł emerytury, jak opłaci mieszkanie i prąd, to nie ma z czego żyć (W. 41)

Na emeryturę i pomoc córce tu w studiach (W. 78)

Rodzicom na leczenie i codzienne wydatki. Wstydzą się brać pieniądze ode mnie. Wymyśliłem sposób i daję im bardzo drogie, niepotrzebne prezenty. Wiem, że oni to potem sprzedają. Sąsiad mi powiedział (W. 85)

Na przyszłość dziecka tu, no i dla żony na kurs językowy (W.11)

Na bieżące potrzeby (opłaty) w Polsce i utrzymanie dzieci (W. 97)

Badanie nad legalnymi migracjami zarobkowymi z Polski po 1 maja 2004 roku do Wielkiej Brytanii (dokończenie ze s. 4)

Oszczędności przeznaczane na inwestycje:

Na kupno mieszkania w Polsce (W. 95).

Kupiłam tu mieszkanie - mortgage (spłata pożyczki bankowej) (W. 521).

Kupiłam dom w Polsce- spłaty (W. 602).

Chcemy kupić mieszkanie w Anglii (W. 17).

Leżą tu na koncie - na przyszłość (W. 86).

IV. Powroty

Zebrany materiał, zarówno ilościowy, jak i jakościowy, dotyczący zarobków i oszczędności ilustruje smutny obraz pokolenia w pewnym sensie wykluczonych, którzy poprzez migrację starają się zapewnić sobie i bliskim egzystencję na podstawowym poziomie.

Zebrany materiał dotyczący postaw wobec ewentualnych powrotów kreśli podobnie pesymistyczny scenariusz. Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na zupełnie inny obraz Polski w oczach respondentów „brytyjskich” w porównaniu ze studentami wyjeżdżającymi w celach migracji zarobkowej do USA w ramach programu *Work and Travel*. Tak jak w pierwszym badaniu zaskakiwały silne postawy patriotyczne, tak tu **zaskakuje silna negacja Polski widoczna w emocjonalnych wypowiedziach.**

Co prawda większość, bo aż 51% respondentów odpowiedziało, że chce wrócić do Polski (zob. tab. 13) w porównaniu z 23%, którzy definitywnie stwierdzali, że nie wracają, to jednak dalsza analiza dotycząca horyzontu czasu powrotów, jak i zebrany materiał jakościowy nie wskazują, iż te zadeklarowane powroty nastąpią na pewno, a jeśli już będą mieć miejsce, to raczej w dalszej niż bliższej perspektywie czasu (zob. tab. 14 i 15).

Wrócę dopiero wtedy, gdy będę miał wystarczającą ilość pieniędzy, żeby coś zacząć na własną rękę (W. 611)

Chcę jeszcze tu parę swoich marzeń zrealizować. Chcę pójść na studia. Grafika komputerowa (W. 8)

Wrócę ale to wszystko zależy od sytuacji społeczno-ekonomicznej Polski. Kierunek ustawodawstwa, reformy czy stygmatyzowanie ludzi aktywnych (W. 18)

Tabela 13. Respondenci według decyzji o powrocie i płci

Decyzja o powrocie	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem
Tak	172	152	324
Nie	92	52	144
Nie wiem	72	96	168
Ogółem	336	300	636

Źródło: opracowanie własne

Nie wracam, bo tam nuda, tam nędza, tam się nie żyje, tam się umiera (W. 28).

Nie myślałem o powrocie do Polski. Myślę o tym co jest teraz. W Polsce miałem plany, ale nic z nich nie wyszło (W. 187).

Boję się tej Polski. Nie wiem, co mnie tam czeka, więc wołę nie (wracać przyp. K.I) (W. 45)

Tu ludzie nie boją się mieć dzieci. W Polsce z dzieckiem byłibyśmy cały czas zależni finansowo od rodziców (W. 86)

Bo tam jest zadupie, za...ć za 1 000 zł? (śmiech) (W. 79)

Tu mam już najważniejszą rodzinę, a ta bliska rodzina w Polsce stała się już dalszą (W. 611).

Polska to moja ojczyzna ale mój dom jest już tu (W. 61).

Tabela 14. Kobiety według wykształcenia i decyzji o powrocie

Wykształcenie Powrót za	Wykształcenie							Ogółem
	Podstawowe	Zawodowe	Techniczne	Średnie	Licencjat	Wyższe niepełne	Wyższe	
Jeszcze w tym roku	4					4	12	20
Za 1-2 lata		8				4	24	36
Za 2-5 lat			4	20	4	4	12	44
Za 5-10 lat				28	8		16	52
Ogółem	4	8	4	48	12	12	64	152

Źródło: opracowanie własne

Tabela 15. Kobiety według wykształcenia i decyzji o powrocie

Wykształcenie Powrót za	Wykształcenie							Ogółem
	Podstawowe	Zawodowe	Techniczne	Średnie	Licencjat	Wyższe niepełne	Wyższe	
Jeszcze w tym roku		4			4			8
Za 1-2 lata				16	8	4	8	36
Za 2-5 lat	4	12	8	20		4	20	68
Za 5-10 lat	4	8	4	28		4	12	60
Ogółem	8	24	12	64	12	12	40	172

Źródło: opracowanie własne

Badanie nad legalnymi migracjami zarobkowymi z Polski po 1 maja 2004 roku do Wielkiej Brytanii (dokończenie ze s. 5)

Generalnie badane kobiety wykazywały większą skłonność do wcześniejszych powrotów. 37% z nich stwierdziło, że wróci jeszcze w tym roku bądź za 1-2 lata. Odsetek mężczyzn deklarujących powrót w takim właśnie horyzoncie czasowym wyniósł tylko 25%.

Aż 32% respondentów stwierdziło, że jeśli wróci to nastąpi, to za 5-10 lat. Tylko 9% wskazało, iż powrót nastąpi w ciągu bieżącego roku. Analizy dotyczące siły i kierunków zależności pomiędzy płcią i wykształceniem a decyzją o powrocie zastosowane zostaną w późniejszych etapach projektu.

V. Partycypacja w życiu politycznym w Wielkiej Brytanii i w Polsce

Dotychczasowa wiedza o życiu Polaków (migrantów zarobkowych) w WB po roku 2004 wskazuje, iż spora ich część zaczyna traktować ten kraj jako swoje miejsce osiedlenia. Wielu jest również bardzo zadowolonych z tego wyboru. W badaniu chcieliśmy sprawdzić, czy respondenci brali udział w wyborach lokalnych w WB - wiadomo, że jako obywatele UE Polacy po roku 2004 mogą brać udział w takich wyborach w dowolnym kraju UE. Partycypacja polityczna wskazuje na zaangażowanie w polityczne i społeczne problemy kraju osiedlenia, jest też pewnego rodzaju miernikiem integracji imigrantów ze społeczeństwem przyjmującym.

Wyniki naszego testu przedstawia tabela 16.

Tabela 16. Respondenci według udziału w wyborach lokalnych w Wielkiej Brytanii i płci

Udział w wyborach lokalnych	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem
Tak	0	0	0
Nie	340	295	636
Ogółem	340	295	636

Źródło: opracowanie własne

Żaden z respondentów nie brał udziału w wyborach lokalnych w WB! Warto tu nadmienić, iż **6% z badanych nie zrozumiało pytania.** Myśleli, że pytani są o wybory w Polsce i uzasadniając swoją absencję, pisali, że (wybór najciekawszych, K.I) 'nie cierpię PIS', 'mam wstręt do komunistów', 'PO to krętacze'.

Uzasadnienia braku partycypacji politycznej można pogrupować następująco: **70% respondentów odpowiedziało, że nie interesuje się polityką,** nie orientuje się jeszcze w sytuacji politycznej WB, bardziej interesuje się jeszcze polityką polską. **10% respondentów** wiedziało, że takie wybory miały miejsce w czasie ich pobytu w WB, ale **usprawiedliwiało się ciężką sytuacją ekonomiczną:**

Ja tu ciężko pracuję, nie mam na to czasu (W. 97)

Wiem, że były wybory, ale nie miałem do tego głowy. To było na początku pobytu. Walczyłem wtedy o przetrwanie. Nie znałem za dobrze języka wtedy... (W.167)

Nie byłam na tyle ustabilizowana, żeby myśleć o wyborach (W. 86)

Pracowałem bardzo, przegapiłem (W. 54)

10% respondentów nie wiedziało, czy wybory lokalne w WB miały miejsce w trakcie ich pobytu, 4% twierdziło, że nie było takich wyborów.

Choć badani respondenci twierdzili, iż bardziej cały czas interesują się życiem politycznym Polski, to jednak nie przekładało się to na aktywniejszy udział w ostatnich wyborach. **Tylko 7% respondentów wzięło w nich udział. Wśród tej grupy (44 osoby) zdecydowanie przeważali wyborcy głosujący na PO, na drugim miejscu był LiD, na trzecim PiS, na czwartym PSL.**

W wypadku wyborów polskich można jednak sądzić, iż w przyszłości odsetek głosujących może być większy, gdyż respondenci narzekali przede wszystkim na fatalną organizację wyborów.

Cenię sobie swój czas. Za długa kolejka (W. 9)

Mieszkamy 50 mil od Londynu. Przyjeżdżać i stać w kolejce? (W. 99)

Za daleko mieszkam...(W.17)

VI. Integracja w Wielkiej Brytanii

Tu interesowała nas bardziej przestrzeń społeczna integracji. Chcieliśmy się dowiedzieć czy respondenci mają bliższe kontakty ze społeczeństwem przyjmującym, czy znają Brytyjczyków, z którymi spotykają się po pracy, znają swoje domy, partnerów.

Analiza statystyczna zjawiska umieszczona została w tablicach 17 i 18. **Generalnie kobiety wykazywały zdecydowanie większą łatwość w nawiązywaniu bliższych kontaktów pozazawodowych z Brytyjczykami w porównaniu z mężczyznami.** Blisko **59% kobiet** miały takie kontakty. Odsetek **mężczyzn** wyniósł tylko **48%.** **Co ciekawe respondenci - mężczyźni z wykształceniem licencjackim i wyższym wykazywali się mniejszą proporcjonalnie liczbą kontaktów pozazawodowych z Brytyjczykami od mężczyzn z wykształceniem od podstawowego do średniego.** Wśród kobiet tylko respondenci z wykształceniem średnim i licencjackim miały proporcjonalnie mniej kontaktów pozazawodowych z Brytyjczykami.

Tabela 17. Kobiety według wykształcenia i kontaktów z Brytyjczykami po pracy

Wykształcenie / Kontakty	Wykształcenie							Ogółem
	Podstawowe	Zawodowe	Techniczne	Średnie	Licencjat	Wyższe niepełne	Wyższe	
TAK	4	8	4	44	12	16	88	176
NIE		4		48	20	12	40	124
Ogółem	4	12	4	92	32	28	128	300

Źródło: opracowanie własne

Badanie nad legalnymi migracjami zarobkowymi z Polski po 1 maja 2004 roku do Wielkiej Brytanii (dokończenie ze s. 6)

Tabela 18. Mężczyźni według wykształcenia i kontaktów z Brytyjkami po pracy

Wykształcenie Kontakty	Podstawowe	Zawodowe	Techniczne	Średnie	Licencjat	Wyższe niepełne	Wyższe	Ogółem
Tak	12	20	12	52	12	12	40	160
Nie	4	16	8	48	16	24	60	176
Ogółem	16	36	20	100	28	36	100	336

Źródło: opracowanie własne

Uzasadnienie małej liczby kontaktów prywatnych respondentów z przedstawicielami społeczeństwa przyjmującego zawiera argumenty zarówno ze sfery różnic kulturowych, jak i społeczno-ekonomicznej roli Polaków w WB.

Trudno powiedzieć, dlaczego nie ma takich kontaktów. Dystans jest, nie jest to kwestia języka. Więcej rzeczy dzieje się na Ealingu (polska dzielnica w zachodnim Londynie, przyp. K.I). (W. 14).

Kontakty zależą od miejsca pracy. Generalnie w miastach łatwiej o integrację. Na wsi Polacy pracują ciężko w fabrykach, potem tylko kościół. Dlatego się nie integrują (W. 336)

Jest duża różnica kulturowa. Ja nie jestem osobą, która lubi siedzieć w pubie, a oni tak spędzają wolny czas. W naszym wieku tu ludzie tu nie mają jeszcze dzieci. Moglibyśmy kontaktować się z 30-40 latkami, ale oni są już ustabilizowani. Mają inne spojrzenie na życie (W. 2)

W fabryce sami Polacy. Ewentualnie Litwini i Słowak (W. 18)

Bo spotykam samych Polaków. Znam paru Anglików, ale oni zdaje się obcokrajowcom nie ufają. A ja też wole ze swoimi... (W. 96)

Nie pracuję z Brytyjkami, tylko z samymi imigrantami (W. 32)

Mieszkam i pracuję z Polakami (W. 77)

Brak czasu a wolny czas tylko z rodziną (W. 238)

Nie znam na tyle języka (W. 601)

VII. Podsumowanie

Prezentowane powyżej wyniki nie są reprezentacyjne. Prowadzone były, jak już wspomniałam, na grupie przedstawicieli **pokolenia wykluczonych, którzy poprzez migrację starają się zapewnić sobie i bliskim egzystencję na podstawowym poziomie**. Grupę tę charakteryzuje, moim zdaniem, z jednej strony młodość (średni wiek respondenta w momencie badania wyniósł 29,5 lat), z drugiej zaś wysoki poziom wykształcenia oraz niski stopień aktywności zawodowej w Polsce. Refleksja, jaka nasuwa się po tej wstępnej analizie danych jest następująca. Zastanawia:

- duża mobilność międzynarodowa zarobkowa badanej grupy przed migracją do WB, zwłaszcza w odniesieniu do młodego wieku i braku doświadczeń zawodowych w Polsce,
- traktowanie migracji jako w pewnym sensie strategii przetrwania i w związku z tym całkowite podporządkowanie życia relacji: praca-oszczędności-praca,
- silna negacja Polski widoczna w emocjonalnych wypowiedziach dotyczących kwestii ewentualnych powrotów,
- pozytywne opinie wobec WB i plany na osiedlenie się tam bądź dłuższy pobyt *versus* kompletny brak zainteresowania życiem politycznym WB przejawiający się brakiem uczestnictwa w wyborach lokalnych rozpatrywany zwłaszcza w kontekście wysokiego poziomu wykształcenia respondentów,
- niski poziom zainteresowania życiem politycznym Polski przejawiający się w niskiej frekwencji w ostatnich wyborach parlamentarnych zwłaszcza w kontekście wysokiego poziomu wykształcenia respondentów,
- większa trudność w nawiązywaniu bliższych kontaktów ze społecznością przyjmującą mężczyzn, zwłaszcza mężczyzn z wysokim poziomem wykształcenia w porównaniu do mężczyzn z niskim wykształceniem i kobiet.

Powyższe wnioski testowane będą w kolejnych etapach realizacji projektu.

BIULETYN MIGRACYJNY

Ośrodek Badań nad Migracjami UW i Centrum Stosunków Międzynarodowych (CSM)

<http://www.migracje.uw.edu.pl>, <http://www.csm.org.pl>

Adres korespondencyjny: redakcja „Biuletynu Migracyjnego”, ul. Banacha 2b, 02-097 Warszawa

Telefon: +48 22 659 74 11,

E-mail: biuletyn.migracyjny.obm@uw.edu.pl

Rada Redakcyjna: Krystyna Iglicka, Marek Okólski, Dariusz Stola

Zespół Redakcyjny: Paweł Dąbrowski, Joanna Napierała, Aneta Piekut, Renata Stefańska, Agnieszka Weinar